

**Олий маълумотга эга бўлган шахсларни юридик мутахассисликка қайта тайёрлаш курслари тингловчилари томонидан битирув ишини тайёрлаш, химояга тақдим этиш ва баҳолаш тартиби тўғрисида
НИЗОМ**

Мазкур Низом Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 14 июндаги «Тошкент давлат юридик университети ҳузуридаги Юридик кадрларни халқаро стандартлар бўйича профессионал ўқитиш маркази фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 453-сон қарорига асосан Олий маълумотга эга бўлган шахсларни юридик мутахассисликка қайта тайёрлаш курслари (кейинги ўринларда қайта тайёрлаш курслари деб юритилади) тингловчилари томонидан битирув ишларини тайёрлаш, химояга тақдим этиш ва баҳолаш тартибини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Битирув иши қайта тайёрлаш курслари ўқув дастурларини ўзлаштириш жараёнида Олий маълумотга эга бўлган шахсларни юридик мутахассисликка қайта тайёрлаш курслари тингловчилари (кейинги ўринларда тингловчи деб юритилади) эгаллаган билимлари асосида муайян бир ҳуқуқ соҳасидаги илмий-амалий муаммони мустақил равишда, назарий ва амалий жиҳатдан тадқиқ қилиш кўникмаларини шакллантиришга қаратилган ўқув жараёнининг якуний босқичи ҳисобланади.

2. Қайта тайёрлаш курслари тингловчилари томонидан битирув ишини тайёрлаш, химояга тақдим этиш ва баҳолашнинг мақсади бўлиб тингловчиларда таҳлилий фикрлаш, янги билим ва кўникмаларни мустақил равишда эгаллаш ҳамда улардан фойдаланиш кўникмасини шакллантириш ҳисобланади.

3. Битирув ишини тайёрлаш, химояга тақдим этиш ва баҳолашнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

тингловчиларда тадқиқот мавзуси доирасида муаммоларни аниқлаш кўникмаларини шакллантириш;

аниқланган мавзу доирасида тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, илмий-амалий мақолалар, суд-тергов амалиёти материаллари, статистик маълумотлар ва бошқа материаллар билан тизимли ишлаш кўникмаларини ривожлантириш;

тингловчилар томонидан ҳуқуқни қўллаш амалиётини таҳлил қилиш;

тингловчиларнинг мустақил тадқиқот билан шуғулланиш кўникмаларини ривожлантириш ва методик жиҳатдан йўналтириш;

тадқиқот мақсадини амалга ошириш учун белгиланган услубларни тўғри татбиқ этиш;

тадқиқот иши ва унинг хулосаларини мантиқий кетма-кетлик ва юридик-лингвистик қоидалар асосида тўғри расмийлаштириш кўникмаларини ривожлантириш.

4. Тингловчилар Битирув ишини курс якунида ёзма шаклда тайёрлайди.

5. Қайта тайёрлаш курслари тингловчилари томонидан Битирув ишини химоя қилиш Давлат аттестация комиссиясида амалга оширилади.

2-боб. Битирув ишини тайёрлаш ва унинг мазмунига қўйиладиган талаблар

6. Битирув иши ҳуқуқни қўллаш амалиётини ҳуқуқий таҳлил қилишга, назарий билимлар ва амалий кўникмаларини, ҳуқуқий манбалар билан ишлаш, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни шарҳлаш ва қўллаш кўникмаларини мустаҳкамлашга ва кенгайтиришга қаратилган бўлиши лозим.

7. Тингловчи Тошкент давлат юридик университети ҳузуридаги Юридик кадрларни халқаро стандартлар бўйича профессионал ўқитиш маркази (кейинги ўринларда Марказ деб юритилади) директори томонидан тасдиқланадиган битирув иши мавзулари рўйхатида кўрсатилган мавзулардан бирини танлайди.

8. Тингловчи томонидан танланган мавзудан келиб чиқиб, унга педагог ходимлар ёки амалиётчи мутахассислар орасидан илмий раҳбар бириктирилади.

Тингловчининг битирув иши мавзуси ва унга бириктирилган илмий раҳбар Марказ директорининг буйруғи билан расмийлаштирилади.

9. Битирув ишининг мазмуни ва белгиланган муддатларда тайёрланишига, шунингдек илмий раҳбар билан келишилган муддатларда ундан конструктив йўналишлар олишга тингловчи шахсан масъул ҳисобланади.

10. Илмий раҳбар:

тингловчига битирув ишини тайёрлаш бўйича маслаҳатлар бериб боради;

битирув иши режасини тузишда тингловчига кўмаклашади;

битирув ишининг ўз вақтида тайёрланиши ҳамда белгиланган талаблар асосида тўғри расмийлаштирилишини назорат қилади;

битирув ишига хулоса беради.

11. Битирув иши қуйидаги таркибий қисмлардан:

мазкур Низомнинг иловасига мувофиқ шаклда титул варақ;

мундарижа;

кириш;

асосий қисм;

хулоса;

фойдаланилган адабиётлар рўйхати;

иловалар (мавжуд бўлса) иборат бўлади.

12. Битирув ишининг кириш қисми қуйидагиларни:
битирув иши мавзусининг долзарблиги ва унинг асосланиши;
битирув ишининг объекти ва предмети;
битирув ишининг мақсади ва вазифалари;
битирув ишини тайёрлашда фойдаланилган адабиётлар ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг қисқача ўзаро таҳлили;
битирув ишининг назарий ва амалий аҳамияти;
битирув иши тузилмасининг тавсифини ўз ичига олади.
13. Битирув ишининг асосий қисми камида икки бобдан иборат бўлиб, боблар ҳажм жиҳатидан ўзаро мутаносиб бўлиши керак.
Асосий қисмида қуйидагилар кўрсатилиши лозим:
битирув ишини тайёрлашда фойдаланилган адабиётлар, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва илғор хорижий тажрибаларнинг қиёсий таҳлили;
битирув ишининг амалий қисми баёни.
14. Битирув ишининг хулоса қисмида мавзу бўйича умумлаштирилган хулоса, тақлиф ҳамда тавсиялар қисқа ва аниқ кўрсатилади.
15. Битирув ишига унинг мазмунини баён этиш учун бевосита зарур бўлган, мавзуга доир қўшимча маълумотларни ўз ичига олган материаллар илова қилиниши мумкин.
16. Битирув иши тингловчи томонидан мустақил равишда тайёрланиб, муаллифликни ўзлаштириш (плагиат)га йўл қўйилмайди. Битирув ишида қоғоз ёки электрон кўринишда нашр қилинган ўзга матндан олинган манбаага ҳеч қандай ҳавола қилмаган ҳолда ишлатиш ёки олинган манбаага ҳавола қилинган бўлсада, лекин ўзлаштиришларнинг ҳажми ва характери тингловчининг ишни ёки унинг аксарият қисмини мустақил ёзилганлигига шубҳа уйғотадиган даражада ўзлаштирилган бўлса плагиат деб топилади. Бундай вазиятда тингловчининг битирув иши 0 балл билан баҳоланади.
17. Тадқиқот ишида фойдаланилган илмий-амалий мақолалар, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, статистик маълумотлар, суд қарорлари ва бошқа амалиёт материаллари, хорижий тиллардаги адабиётлар таҳлили тўлиқ, шунингдек уларда билдирилган фикрлар юзасидан тингловчининг танқидий ёндашуви мавжуд бўлиши, хулосада илгари сурилган тавсиялар эса битирув ишининг асосий қисми билан узвий боғлиқ бўлиши лозим.

3-боб. Битирув ишини расмийлаштириш ва ҳимояга тақдим этиш

18. Битирув ишининг матни 40 саҳифадан кам бўлмаслиги тавсия этилади. Бунда фойдаланилган адабиётлар ва иловалар битирув ишининг умумий ҳажмига кирмайди.

19. Битирув иши тингловчи томонидан компьютерда Microsoft Word дастурини қўллаган ҳолда, «Times New Roman» 14 шрифтда, 1,5 қаторлараро интервалда тайёрланиши ва А4 форматдаги оқ қоғозда бир томонлама принтердан чиқарилган бўлиши керак.

Саҳифа ўлчами китоб шаклида, юқори ва пастки майдони – 2 см, ўнг тараф – 1,5 см, чап тараф – 3 см ни ташкил этиши керак.

20. Битирув ишининг бетлари изчил кетма-кетликда рақамланиши лозим, бунда иловалар алоҳида рақамланади.

Бетнинг тартиб рақами varaқнинг пастки ўнг бурчагида 2 рақамидан бошлаб ёзилади. Биринчи бетида 1 рақами қўйилмайди.

Хатбоши беш-олти белгига тенг ва бир хилда бўлиши лозим.

21. Битирув иши тингловчининг танлови бўйича ўзбек, рус ёки инглиз тилларидан бирида тайёрланади.

22. Давлат аттестация комиссияси ўтказилишидан, қоида тариқасида, икки ҳафта олдин Марказ директорининг буйруғи билан тингловчилар томонидан битирув ишини ҳимоя қилиш бўйича дастлабки ҳимояни ўтказувчи, таркиби Марказ ходимлари ва тингловчининг илмий раҳбарларидан иборат бўлган комиссия тузилади. Комиссия фаолиятига Марказ директори раҳбарлик қилади.

23. Тингловчи дастлабки ҳимояда тайёрлаган тўлиқ ҳолатдаги тадқиқот иши билан иштирок этиши шарт.

Дастлабки ҳимояда комиссия тингловчининг битирув иши бўйича тайёргарлигини текширади, камчиликларни бартараф этиш бўйича тавсиялар беради.

Дастлабки ҳимояда иштирок этмаган ёки тайёргарлиги қониқарсиз деб топилган тингловчига Давлат аттестация комиссиясида битирув ишини ҳимоя қилишга руҳсат этилмаслиги мумкин.

24. Битирув иши тингловчи томонидан 1 нусхада тайёрланиб, Давлат аттестация комиссияси ўтказилишидан камида 1 ҳафта олдин илмий раҳбар хулосаси ва электрон варианты (CD дискда) билан бирга Марказнинг Ўқув бўлимига топширилади.

Ўз вақтида топширмаган тингловчилардан битирув иши фақат Марказ директорининг руҳсати билан қабул қилиниши мумкин.

Тингловчиларнинг битирув ишлари Марказ Ўқув бўлими томонидан Давлат аттестация комиссиясига ҳимоя учун тақдим этилади.

4-боб. Битирув ишини Давлат аттестация комиссиясида ҳимоя қилиш ва баҳолаш тартиби

25. Тингловчиларнинг битирув ишини ҳимоя қилиш шаклидаги Давлат аттестациясини ўтказиш учун Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг буйруғи билан Давлат аттестация комиссияси тузилади.

26. Давлат аттестация комиссиясида битирув ишини ҳимоя қилиш Марказ директори томонидан тасдиқланган жадвал асосида ўтказилади.

27. Битирув иши ҳимояси Давлат аттестация комиссиясининг очик мажлисларида ўтказилади ҳамда комиссия аъзоларининг камида учдан икки қисми иштирок этганда ваколатли ҳисобланади.

28. Битирув иши ҳимояси оғзаки равишда, иш ёзилган тилда ўтказилади. Ҳимоя жараёни, қоида тариқасида, аудио, фото ва видеоёзувда қайд этилади.

29. Тингловчига битирув ишини ҳимоя қилиш учун 10-15 дақиқа вақт берилади. Ҳимоя жараёнида тингловчига битирув иши бўйича тайёрланган тақдимотни намойиш этиши тавсия этилади.

30. Давлат аттестация комиссияси битирув ишига қўйилган талабларга риоя қилинганлигини аниқлаш ва баҳолашда мазкур Низомнинг 2-3-бобларида назарда тутилган қоидаларга амал қилади.

31. Битирув иши Давлат аттестация комиссияси томонидан 100 баллик тизим асосида бутун сонлар билан баҳоланади.

Битирув иши бўйича тўпланган балл белгиланган умумий баллнинг 55 фоизидан ортиқ бўлганда тингловчи қониқарли баҳоланган деб ҳисобланади.

32. Ҳимоя жараёнида Давлат аттестация комиссиясининг ҳар бир аъзоси бошқа аъзолардан мустақил равишда ҳар бир тингловчига алоҳида балл қўяди. Комиссия котиби томонидан умумлаштирилган ва тингловчига қўйилган якуний балл шу куннинг ўзида тингловчиларга эълон қилинади.

Давлат аттестация комиссиясининг бутун фаолияти ва тингловчиларга қўйилган баллар мажлис баённомаси билан расмийлаштирилади.

33. Давлат аттестацияси якунлари бўйича қониқарсиз баҳо олган тингловчиларга кейинги қайта тайёрлаш курсида такроран топширишга имконият берилади.

Такроран битирув ишини ҳимоя қилишни истаган талабгор кейинги қайта тайёрлаш курси Давлат аттестация комиссияси ўтказилишидан бир ой олдин Марказ директори номига ариза билан мурожаат қилади. Бундай ҳолатда такроран топшириш имконияти фақат бир марта берилади.

34. Ҳимоя қилинган битирув иши тингловчига қайтарилмайди ва Марказда бир йил давомида сақланади.

5-боб. Битирув иши ҳимояси натижаларини апелляция тартибида кўриб чиқиш

35. Тингловчи битирув иши ҳимояси натижаларидан норози бўлган тақдирда битирув иши бўйича баллари эълон қилингандан сўнг уч кунлик муддатда Марказ директори номига апелляция шикоятини бериши мумкин. Мазкур ҳолатда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири буйруғи билан апелляция комиссияси тузилади.

36. Апелляция комиссияси аъзоларнинг камида учдан икки қисми иштирок этганда ваколатли ҳисобланади. Апелляция комиссиясининг қарори оддий кўпчилик овоз билан қабул қилинади ва мажлисда иштирок этган барча аъзолар томонидан тасдиқланадиган баённома билан расмийлаштирилади.

37. Апелляция комиссияси битирув иши ҳимоясида тингловчининг берган жавобларини видео тасмаларни кўриш орқали қайта текширувдан ўтказди ва шу куннинг ўзида хулосасини эълон қилади. Апелляция комиссияси томонидан битирув ишини қайта баҳолашга қаратилган саволлар берилишига йўл қўйилмайди.

38. Тингловчининг аризасини кўриб чиқиш натижаси бўйича апелляция комиссияси қуйидаги қарорлардан бирини қабул қилади:

кўйилган балларни ўзгаришсиз қолдиради;

кўйилган балларни ўзгартиради.

Тингловчининг апелляция шикоятини кўришда унинг илгари олган рейтинг баллини пасайтиришга йўл қўйилмайди.

6-боб. Яқуний қоидалар

39. Мазкур низомда белгиланган қоидаларнинг қўлланилиши бўйича низолар қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳал қилинади.

40. Мазкур Низом Тошкент давлат юридик университети Кенгаши қарори билан тасдиқланган.

Олий маълумотга эга бўлган шахсларни юридик
мутахассисликка қайта тайёрлаш курслари
тингловчилари томонидан битирув ишини
тайёрлаш, ҳимояга тақдим этиш ва баҳолаш
тартиби тўғрисидаги низомга
ИЛОВА

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ЮРИДИК КАДРЛАРНИ ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР БЎЙИЧА
ПРОФЕССИОНАЛ ЎҚИТИШ МАРКАЗИ**

**ОЛИЙ МАЪЛУМОТГА ЭГА БЎЛГАН ШАХСЛАРНИ ЮРИДИК
МУТАХАССИСЛИККА ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ КУРСЛАРИ**

_____
НИНГ

(Тингловчининг Ф.И.Ш.)

_____
мавзусида ёзган

БИТИРУВ ИШИ

Илмий раҳбар: _____

(Илмий раҳбарнинг Ф.И.Ш., лавозими ва унвони)

ТОШКЕНТ – 20__